

XIV Pożegnanie Wakacji w Rudawce Rymanowskiej **X Krajowa Wystawa Bydła Simentalskiego** **Krajowa Wystawa Ras Rodzimych** **Regionalny Czempionat Koni Rasy Huculskiej** **Rudawka Rymanowska, 22–24.08.2014**

Wystawy i pokazy zwierząt hodowlanych są okazją do przedstawienia dorobku hodowlanego i produkcyjnego, a także miejscem wymiany poglądów między hodowcami i organizacjami służącymi rolnictwu oraz przedstawicielami samorządów i nauki. Corocznie, w ramach „Pożegnania Wakacji” w Rudawce Rymanowskiej odbywają się wystawy i pokazy zwierząt, organizowane dla hodowców i wszystkich zainteresowanych.

Gospodarz Imprezy, dr inż. Władysław Brejta, otwierając ją podkreślił, że: *„Organizowane wystawy i pokazy mają na celu pomoc w realizacji niektórych zadań hodowlanych, czy też programów ochrony zasobów genetycznych. Wystawy i pokazy w Rudawce Rymanowskiej odbywają się w jednym z najpiękniejszych miejsc Beskidu Niskiego. Prezentowane są tu rasy zwierząt, przystosowane do miejscowych warunków środowiskowych. Udział hodowców-rolników w tych wystawach i pokazach, prezentowanie najładniej-*

szych zwierząt i ptaków oraz zdobyte dyplomy, wyróżnienia i nagrody, działają dopingująco do dalszej pracy hodowlanej oraz zwiększają troskę hodowców o zachowanie rodzimych ras i gatunków zwierząt oraz ptaków przed wyginięciem”.

XIV Pożegnanie Wakacji w Rudawce Rymanowskiej, pod patronatem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Marszałka Województwa Podkarpackiego i Wojewody Podkarpackiego, jest wspólnym przedsięwzięciem kilku podmiotów organizacyjnych: Okręgowego Związku Hodowców Koni w Rzeszowie – XIV Regionalny Czempionat Konia Huculskiego; Polskiego Związku Hodowców Bydła Simentalskiego – Krajowa Wystawa Bydła Simentalskiego oraz Promocja podkarpackiej wołowiny; Instytutu Zootechniki PIB w Krakowie – Krajowa Wystawa Ras Zachowawczych; Zakładu Doświadczalnego IZ PIB Odrzechowa Sp. z o.o. – głównego organizatora i koordynatora „Pożegnania Wakacji”.

Otwarcie „Pożegnania Wakacji w Rudawce Rymanowskiej”
(od prawej: Dyrektor IZ PIB, prof. E. Herbut, Prezes KZHBS, inż. E. Beneš,
Prezes ZD Odrzechowa, dr inż. W. Brejta)

Współorganizatorami byli: Polska Federacja Hodowców Bydła i Producentów Mleka w Warszawie, Region w Parzniewie, z Oddziałem w Lublinie i Przedstawicielstwami w Rzeszowie i Krakowie; Podkarpacki Związek Hodowców Bydła Mlecznego, Małopolskie Centrum Biotechniki Sp. z o.o. w Krasnem, Podkarpacka Izba Rolnicza, Gminy Rymanów i Zarszyn oraz Fundacja Instytutu Zootechniki „Patronus Animalium” w Krakowie. Specjalnymi współorganizatorami byli: Urząd Marszałkowski i Wojewódzki woj. Podkarpackiego. Patronat medialny sprawowali: TVP Rzeszów, Polskie Radio Rzeszów, PW Rolne Top Agrar Polska, Wiadomości Rolnicze Polska, Tygodnik Poradnik Rolniczy – Hoduj z Głową.

Wystawę Bydła Simentalskiego oraz Promocję podkarpackiej wołowiny dofinansowano (z Agencji Rynku Rolnego) z Funduszu Promocji Mleka i z Funduszu Promocji Mięsa Wołowego. Gospodarzem „Pożegnania Wakacji” był dr inż. Władysław Brejta – Prezes ZD IZ PIB Odrzechowa, którego wspomagali: prof. dr hab. Eugeniusz Herbut – Dyrektor Instytutu Zootechniki PIB, prof. dr hab. Jędrzej Krupiński – Kierownik Działu Ochrony Zasobów Genetycznych w IZ PIB, inż. Edgar Beneš – Prezes Polskiego Związku Hodowców Bydła Simentalskiego, mgr inż. Marek Gibała – Dyrektor Okręgowego Związku Hodowli Koni w Rzeszowie oraz bardzo duża grupa pracowników i selekjonerów – PFHBiPM, ZD Odrzechowa, członków Ochotniczej Straży Pożarnej. Komisarzem Wystawy Bydła Simentalskiego i Ras Zachowawczych był prof. dr hab. Jan Trela. Obok wystawców zwierząt hodowlanych w Pożegnaniu Wakacji uczestniczyło ponad 80 wystawców: maszyn rolniczych i sprzętu do produkcji rolnej i zwierzęcej, Małopolskie Centrum Biotechniki w Krasnem i Stacja Unasienniania Zwierząt w Bydgoszczy, Okręgowe Spółdzielnie Mleczarskie, wiele firm oferujących nasienie do rozrodu bydła i trzody chlewnej, dziesiątki stoisk handlowych, prezentujących wyroby dla domu, rodziny i produkcji w gospodarstwie rolnym. Jak zwykle, działało wiele punktów gastronomicznych (w tym Kół Gospodyń Wiejskich), gdzie można było zaspokoić głód i skosztować różne regionalne przysmaki (za darmo i za niewielkie pieniądze). Dużym powodzeniem wśród dzieci cieszyły się stoiska z lodami i watą cukrową.

Szczególne uznanie zdobyło stoisko Nadleśnictwa Rymanów, gdzie pod egidą Nadleśniczego, pana Bogusława Famielca i jego zastępczyni pani Marii Szkutnik – pracownicy nadleśnictwa starali się w sposób najbardziej przystępny zapoznać chętnych z bogatym drzewostanem miejscowych lasów, tłumacząc zawiłe procesy biologiczne rosnących drzew na przekroju pni różnych ich gatunków. Prezentowano także przedstawicieli różnych gatunków zwierząt, występujących w tych lasach, można było usłyszeć odgłosy zwierząt i ptaków, a także uczestniczyć w różnych konkursach i losowaniach.

W „Pożegnaniu Wakacji” wzięło udział wielu szczególnych gości, których powitali kolejno: dr W. Brejta, prof. E. Herbut i inż. E. Beneš. Wśród gości, których witał Gospodarz Imprezy, dr W. Brejta, byli m.in. europosłowie: Elżbieta Łukacijewska, Tomasz Poręba, Czesław Siekierski, posłowie: Kazimierz Gałojucha, Zbigniew Rynasiewicz, Piotr Babinetz, Bogdan Rzańca i Andrzej Sztorc. W. Brejta powitał także Marszałka woj. podkarpackiego Władysława Ortyla i Wicewojewodę Alicję Wosik, Wicemarszałka Lucjana Kuźmiara, wraz ze współpracownikami – Zofią Kochan i Adamem Skibą. Następnie serdecznie powitano Starostę sanockiego Sebastiana Niżnika, Burmistrzów: Kołaczyc – Małgorzatę Salachę i Rymanowa – Wojciecha Farbanca oraz Mieczysława Janczyka – Prezesa PZH Koni Huculskich. Pożegnanie Wakacji odbywa się w rejonie dużych obszarów leśnych i użytków zielonych, dlatego też szczególnie witano przedstawicieli lasów państwowych – Artura Królickiego, Bogusława Famielca i Marię Szkutnik wraz z dużą grupą współpracowników, dbających o nasze dobra leśne. Z kolei, W. Brejta powitał swoich kolegów – prezesów i dyrektorów ZD z dr inż. Jerzym Fijałem – Prezesem ZD w Chorzelowie na czele, głównym wystawcą zwierząt i ptaków na Wystawie Ras Rodzimych.

Współgospodarz Pożegnania, prof. dr hab. Eugeniusz Herbut, po krótkim wystąpieniu przywitał m.in. Hannę Kostrzewską i Elę Sawicką, Eugeniusz Chyłka oraz Michała Żytkiego jako przedstawicieli Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Witający przywitał także Wojciecha Pomajdę – Zastępcę Dyrektora Fundacji Pomocy dla Rolnictwa FAPA, wspomagającej tego typu przedsięwzięcia.

Duży udział w Pożegnaniu mieli pracownicy nauki, m.in. Elżbieta Cipora – Rektor PWSZ w Sanoku, ze współpracownikami – Magdaleną Konieczny i Ryszardem Szypułą oraz prof. Jan Szarek z UR w Krakowie, a także liczna grupa pracowników naukowych IZ i ZD Odrzechowa – głównych organizatorów tej Wystawy. Kolejni witani goście to przedstawiciele m.in. służb weterynaryjnych – Mirosław Welz, Janusz Ciałek oraz Zygmunt Sosnowski – Dyrektor ANR w Rzeszowie. Z instytucji służących także rolnikom powitano Leszka Sobolewskiego – Dyrektora CSHZ w Warszawie, Stanisława Bartmana – Prezesa Podkarpackiej Izby Rolniczej i Jerzego Jakubca – Dyrektora Podkarpackiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego, a także Bogdana Konopkę, lekarza weterynarii z woj. świętokrzyskiego i Grzegorza Matyniaka – Komendanta Powiatowej Policji w Sanoku.

Superczempion Wystawy – jałówka CINDY
(SK Pępowo)

Superczempion Wystawy – krowa SONIA
z hod. J. Stączka z Jaćmierza

Główny organizator Krajowej Wystawy Bydła Simentalskiego – Prezes jego Związku, inż. Edgar Beneš rozpoczął powitanie gości i współorganizatorów Wystawy od Prezydenta PFHBiPM Leszka Hądzlika, następnie przywitał Dyrektora Biura Federacji Stanisława Kautza, Dyrektora Regionu Parzniew Adama Kamińskiego i jego współpracownika Michała Rodaka, Kierownika Oddziału Lublin Adama Kłopotka oraz liczną grupę pracowników Przedstawicielstwa w Rzeszowie i Krakowie oraz Janusza Czubskiego z PZHBM. Szczególne powitanie skierowano do współorganizatorów Wystawy Piotra Kowola i Teresy Tromskiej z Federacji. Witający przedstawił Komisję oceniającą w osobach dr Friedricha Fühnera z Austrii i inż. Pawła Ruchały z Federacji, a także wykładowcę inż. Thomasa Danzlera z Austrii.

Serdecznie powitano organizatorów Konkursu Młodego Hodowcy z MCB w Krasnem, z Prezesem Krzysztofem Ogórkim i liczną grupą współpracowników. Prezes Związku Simentalskiego skierował jeszcze raz do hodowców-rolników i organizatorów szczególne podziękowanie za udział w Wystawie, życząc wszystkim sukcesów, miłego pobytu oraz pozytywnych wrażeń.

Prof. J. Treła zapoznał zebranych z historią powołania do życia 120 lat temu – w 1894 r. Towarzystwa Hodowców Bydła Czerwonego Polskiego przez grupę 14 rolników, użytkowników tej rasy w majątku Jana Brandysa w Wielkich Drogach k. Krakowa. W krótkich słowach Profesor przedstawił historię chowu i hodowli tego bydła. Zaznaczył, że główne uroczystości jubileuszowe odbyły się podczas Krajowej Wystawy Bydła Czerwonego Polskiego w Szczyrzu w dniach 14–15.06.2014, podczas których wręczano m.in. przyznane medale Zasłużonych dla Rolnictwa, odznaki PFHBiPM, listy gratulacyjne Instytutu Zootechniki PIB oraz medal okolicznościowy Jubileuszu 120-lecia hodowli bydła czerwonego polskiego. Odnaczeni zostali: rolnicy, hodowcy, pracownicy Federacji, pracownicy nauki, zajmujący się zagadnieniami bydła polskiego czerwonego oraz samorządowcy, czynnie wspierający i organizujący wystawy zwierząt hodowlanych. Na obecnej Wystawie Ras Rodzimy również wyróżniono ponad 20 osób Listem Gratulacyjnym Instytutu Zootechniki PIB wraz ze stosownym opracowaniem nt. chowu i hodowli bydła rasy pc.

X Krajowa Wystawa Bydła Simentalskiego

Na obecnej Wystawie zaprezentowano głównie zwierzęta z woj. podkarpackiego, na terenie którego znajduje się około 65 tys. krów, w tym kontrolą użytkowości mlecznej było obję-

tych w 2013 r. 6646 sztuk o średniej rocznej wydajności 5897 kg mleka, 4,07% tłuszczu i 3,32% białka. Wydajność w poszczególnych rasach w 2013 r. wynosiła:

PHF odm. cb	– 7110 kg mleka – 4,07% tłuszczu – 3,32% białka
PHF odm. czb	– 6142 kg mleka – 4,27% tłuszczu – 3,35% białka
Simentalska	– 5233 kg mleka – 4,17% tłuszczu – 3,40% białka
polska czerwona*	– 4464 kg mleka – 4,48% tłuszczu – 3,50% białka
polska czarno-biała*	– 5085 kg mleka – 4,09% tłuszczu – 3,29% białka
polska czerwono-biała*	– 5157 kg mleka – 4,25% tłuszczu – 3,25% białka

*rasy objęte programem ochrony zasobów genetycznych.

W rasie simentalskiej w kraju kontrolą mleczności objęte jest 10 200 krów o średniej wydajności 5862 kg mleka, 4,18% tłuszczu i 3,45% białka, co stanowi około 1,5% ocenianych krów w kraju. Kontrolą użytkowości mlecznej natomiast objęte są na Podkarpaciu 3422 krowy, co stanowi 53% ocenianych krów – jest to 1/3 wszystkich krów rasy simentalskiej ocenianych w kraju.

Podstawowym założeniem chowu i hodowli zwierząt gospodarskich jest ich doskonalenie – zwiększanie wydajności mleka, mięsa czy jaj. Realizacja określonych programów hodowlanych pozwala nie tylko na zwiększenie produktywności, ale także na zachowanie i doskonalenie wysokich walorów odżywczych i smakowych produktów zwierzęcych. Prezentowane na tej Wystawie, jak również na wielu innych wystawach, odbywających się w różnych regionach kraju zwierzęta, głównie bydło, charakteryzują się cechami o istotnym znaczeniu gospodarczym, ekonomicznym i odżywczym:

- dobrym wykorzystaniem pasz gospodarskich,
- poprawną budową wymienia i jego przydatnością do doju mechanicznego,
- dobrym zdrowiem i płodnością, dobrymi cechami macierzyńskimi oraz prawidłową budową nóg i racic, a także ładną sylwetką (pokrojem), odpowiadającą wzorcowi rasowemu,
- dobrymi wynikami produkcyjnymi i właściwym składem chemicznym mleka oraz dobrymi cechami opasowymi, rzeźnymi i fizykochemicznymi mięsa.

Bydło rasy simentalskiej, wywodzące się z doliny rzeki Simme w Szwajcarii, przystosowało się w Polsce do naszych warunków środowiskowo-żywnościowych. Charakteryzuje się bardzo dobrą wydajnością mleka, cech opasowych i rzeźnych oraz smakowitymi walorami mięsa. Nasieniem buhajów tej rasy, szczególnie z dobrymi cechami opasowymi, inseminuje się około 30% krów ras mlecznych, przeznaczonych do krzyżowania towarowego, a mieszańce pochodzące z takiego krzyżowania są szczególnie przydatne do opasu w małych gospodarstwach rolnych. Dlatego też, coraz częściej hodowcy i użytkownicy tej rasy wnioskuje o utworzenie drugiego działu księgi, gdzie wpisywano by sztuki w typie mięsnym, przydatne w gospodarstwach nie mających możliwości produkcji mleka dobrej jakości (z ostatnich informacji wynika, że taka księga będzie). Mimo posiadania dobrych warunków dla chowu i hodowli bydła różnych ras, a szczególnie rasy simentalskiej (ponad 200 tys. ha użytków zielonych), populacja bydła na terenie woj. podkarpackiego systematycznie spada, co przyczynia się do ciągłego spadku produkcji wołowiny dobrej jakości, produkowanej w oparciu o użytki zielone.

Obecny typ krowy rasy simentalskiej charakteryzuje się ładną sylwetką, dobrze zbudowanym wymieniem, przystosowanym do doju mechanicznego, mocnymi kończynami. Reprezentuje typ kombinowanej użytkowości, o silnie podkreślonych cechach mięsnych, a część populacji charakteryzuje się dużą przewagą cech mlecznych. Potencjał genetyczny tej rasy jest ciągle wzmacniany poprzez import materiału żeńskiego, szczególnie w nowo tworzących się

stadach poza woj. podkarpackim oraz nasienia buhajów z Austrii, Niemiec i Szwajcarii. W doskonaleniu krajowej populacji bydła simentalskiego szczególne zadanie przypada Małopolskiemu Centrum Biotechniki Sp. z o.o. w Kraśnem, które jako jedyne w kraju prowadzi realizację programu doskonalenia tej rasy i posiada pełny zestaw nasienia buhajów, pochodzących z hodowli krajowej i importu, przydatnych dla obór o różnej wysokości produkcyjnej.

Na Wystawie przedstawiono do oceny 76 szt. bydła rasy simentalskiej o mlecznym kierunku użytkowania (39 jałówek oraz 37 krów), reprezentujących 53 gospodarstwa rolne z woj. podkarpackiego, lubelskiego, małopolskiego i wielkopolskiego. Zaprezentowano również 6 krów mamek rasy simentalskiej w typie mięsnym z cielętami, a także krowy ras mięsnych – Charolaise, Hereford, Highland, Limousine i Piemontese. W Konkursie Młodego Hodowcy natomiast wzięło udział 13 cieliczek po buhajach testowych, prezentowanych na ringu przez 13 dzieci.

X Krajową Wystawę Bydła Simentalskiego otworzyli Prezes z KZHBS inż. Edgar Beneš oraz Prezydent PFHBiPM mgr inż. Leszek Hądzlik i Janusz Czubski, w towarzystwie licznie zgromadzonej publiczności i pracowników Federacji oraz związków hodowlanych. Ocenę bydła simentalskiego na ringu przeprowadzili: sędzia główny – dr Friedrich Fühner z Firmy Genostar z Austrii oraz inż. Paweł Ruchała, asystent sędziego z PFHBiPM. Oceniane zwierzęta prezentowały bardzo dobry poziom hodowlany (zgodny ze wzorcem rasowym), co często nastroczało kłopot z wyborem najładniejszej sztuki.

Wyniki oceny przedstawiały się następująco: W kategorii jałówek, urodzonych w okresie 24.05.–31.07.2013, czempionem została DORCIA z gospodarstwa Z. Gaca (Nadolany), a wiceczempionami: AMELKA z obory J. Mrocza (Nawotaniec) i LINDA z SK Pępowa. W grupie jałówek, urodzonych w okresie 24.02.–23.05.2013, na czempiona wybrano jałówkę LENA z hodowli E. Kozdraś (Smolnik), a na wiceczempionów SENDI z SK Pępowa i SARNA z gospodarstwa B. Juchy (Radoszyce) (Jałówki cielne rasy simentalskiej zostały sprowadzone do Stadniny Koni Pępowa z Bawarii w latach 2007–2008). W kolejnej grupie jałówek, urodzonych w okresie 24.10.2012–

23.02.2013, czempionem została SELINA z gospodarstwa Z. Więclawa (Marcelin), a wiceczempionami NINA z obory M. Duziaka (Duby) i STASI z SK Pępowa. Spośród jałówek, urodzonych w okresie 24.06.2012–23.10.2012, czempionatem uhonorowano jałówkę CINDY ze SK Pępowa, a wiceczempionatami jałówki ŁACIATA z hodowli Z. Gaca (Nadolany) oraz PISANKA z tej samej obory.

W grupie krów pierwiastek czempionem została SONIA z hodowli J. Stączka (Jaćmierz), a wiceczempionami AGAWA z obory M. Buczka (Bzianka) i MISIA z gospodarstwa J. Majki (Nadolany). W kategorii krów w II laktacji czempionat otrzymała krowa ALGIDA z hodowli J. Stączka (Jaćmierz), a wiceczempionat krowy MEWOLA z hodowli J. Czubskiego (Wróblak Szlachecki) i HERA z ZD Odrzechowa. W grupie krów od III do V laktacji czempionem została KANIA z gospodarstwa J. Wrony (Brzegi Dolne), a wiceczempionami KALINKA 3B z ZD Odrzechowa i KAMA z obory T. Fydy (Odrzechowa). W kategorii krów najstarszych – w VI i dalszych laktacjach czempionatem uhonorowano krowę SYLWIA z hodowli A. Waisa (Klimkówka), a wiceczempionatami krowy AGRA z obory Katarzyny Miłasz (Wisłok Wielki) i BRYDZIA z hodowli Krystyny Żarów (Bandrów Narodowy).

Na zakończenie oceny spośród wszystkich jałówek wybrano superczempiona X Krajowej Wystawy Bydła Simentalskiego – **CINDY PL005246114993**, nr kat. 54, ur. 9.10.2012, po buhaju Romario (import) i matce Cindy, o maks. wyd. za 305 dni: 8902 kg mleka, 3,97% tłuszczu i 3,56% białka; z hodowli SK Pępowa, woj. wielkopolskie. Superczempionem wśród krów została **SONIA PL005227033213**, nr kat. 67, ur. 25.06.2011, po buhaju Mertin (import) i matce Sigma, o maks. wyd. za 305 dni: 5240 kg mleka, 4,54% tłuszczu i 3,28% białka; z hodowli J. Stączka (Jaćmierz).

Po zakończeniu oceny bydła wszyscy hodowcy zostali nagrodzeni specjalnymi dyplomami za uczestnictwo, a nagrody i dyplomy dla czempionów, wiceczempionów i superczempionów wręczono w drugim dniu trwania imprezy. Podczas oceny w każdej grupie zwierząt charakterystykę poszczególnych jałówek i krów przeprowadzili mgr inż. Piotr Kowol i mgr inż. Teresa Tromska z PZHBiPM, Przedstawicielstwo

w Krakowie i Rzeszowie oraz Grażyna Borek, koordynująca poszczególne etapy „Pożegnania Wakacji”, a liczna grupa pracowników Federacji zadbała o sprawne przemieszczanie się zwierząt na ring, za co im serdecznie dziękujemy.

Następnie, przy aplauzie publiczności, wkroczyli na ring młodzi hodowcy, prezentując swoje – o bardzo różnym temperamencie – jałoweczki. Organizator – Małopolskie Centrum Biotechniki w Krasnem przeprowadził sprawną prezentację „hodowców” i ich podopiecznych. Wszystkie sztuki otrzymały „tytuł czempiona” i zostały nagrodzone.

W ramach „Festiwalu Podkarpackiej Wołowiny”, finansowanego z Funduszu Promocji Mięsa Wołowego, przygotowano i degustowano różne potrawy z wołowiny. Organizatorem „Festiwalu” był Polski Związek Hodowców Bydła Simentalskiego, a głównym wykonawcą Firma „Jasiołka” z Dukli. Gastronomię znacznie wspomagały różne stoiska z potrawami z wołowiny i specjałami kuchni wiejskiej, z firmą PAR-KUR z Mochnaczki na czele, będącą głównym odbiorcą bydła rzeźnego z ZD Odrzechowa.

W czasie degustacji podkarpackiej wołowiny prezentowano także różne opracowania w formie publikacji, m.in.: *Festiwal Podkarpackiej Wołowiny*, opracowany przez Edgara Beneša – Prezesa PZHBS, a także *Wymogi weterynaryjne dotyczące dobrostanu zwierząt przy produkcji wysokiej jakości żywca wołowego*, opracowane przez Bogdana Konopkę – Wojewódzkiego Lekarza Weterynarii w Kielcach. Konsultacji na temat hodowli bydła i produkcji żywca wołowego w rasie simentalskiej udzielali m.in. inż. Aleksander Miejski – główny hodowca bydła simentalskiego w ZD Odrzechowa, wspomagany przez prof. Jana Trelę oraz dr Bogumiłę Chorosz i dr Zenona Choroszego, specjalistów od produkcji żywca wołowego wysokiej jakości, szczególnie w rasie simentalskiej. Można było także nabyć znakomite opracowanie: *Potrawy z wołowiny na co dzień i od święta*, autorstwa prof. Tadeusza Barowicza i dr inż. Władysława Brejty. W godzinach popołudniowych inż. Thomas Danzler z Austrii wygłosił wykład, zatytułowany: *System oceny pokroju bydła simentalskiego*, tłumaczony przez mgr Da-

riusza Smelę. Zgromadził on liczne grono zainteresowanych.

W godzinach wieczornych nastąpiło spotkanie wszystkich uczestników wystawy bydła, ras regionalnych i czempionatu koni huculskich, zaproszonych gości oraz organizatorów. Przy dźwiękach cicho grających orkiestr różnych zespołów można było degustować wiele dobrych przysmaków z wołowiny i wiejskiej kuchni. Uczestnicy mieli okazję do dyskusji na temat spraw hodowli i rolnictwa, wymieniano poglądy i dzielono się doświadczeniami. Po pokazie sztucznych ogni rozpoczęto śpiewy i tańce, które trwały prawie do świtu.

W kolejnym, ostatnim dniu Pożegnania nastąpiła radykalna zmiana pogody – przez cały dzień „lała się woda z nieba”. Po Mszy Świętej, odprawionej pod zadaszoną sceną, rozpoczęto realizację kolejnych punktów niedzielnego programu. W godzinach przedpołudniowych, ze względu na duże opady deszczu, zrezygnowano z prezentacji zwierząt, pozostawiając na ringu tylko superczempiony Wystawy i uczestników Konkursu Młodego Hodowcy. Wręczanie dyplomów, pucharów i nagród rzeczowych, ufundowanych m.in. przez PFHBiPM, Podkarpacki ZHBM, MCB w Krasnem, Okręgowe Spółdzielnie Mleczarskie i wielu innych sponsorów nastąpiło już bez udziału zwierząt. Superczempionka w kategorii jałówek otrzymała od głównego sędziego „Dzwon simentalski”. Dużą sensacją było losowanie jałówki cielnej o nazwie DOMICELA 1C/A, nr PL005307286942 G, ur. 20.08.2012, po ojcu Wisłok i matce Domicela 1C, o średniej wyd. za 305 dni – 6816 kg mleka, 3,96% tłuszczu i 3,44% białka, pochodzącej ze stada hodowlanego ZD IZ PIB Odrzechowa. W losowaniu mogli brać udział hodowcy, posiadający krowy objęte kontrolą użytkowości mlecznej oraz w czasie losowania obecni na ringu. Fundatorem jałówki była Stacja Hodowli i Unasieniania Zwierząt w Bydgoszczy. Los uśmiechnął się do p. Mariana Buczka z Bzianki – znanego miłośnika i hodowcy bydła simentalskiego.

Jan Trela – Instytut Zootechniki PIB
Teresa Tromska – PFHBiPM
Edgar Beneš – KZHBS
Aleksander Miejski – ZD IZ PIB Odrzechowa

Czempion wśród krów w II laktacji
– ALGIDA (nr kat. 92) z hod.
J. Stączka z Jaćmierza;
wiceczempion w tej grupie –
HERA (nr kat. 98) z ZD
Odrzechowa

Czempion wśród jałówek
młodszych – LENA z hod. Ewy
Kozdraś ze Smolnika

Czempion wśród jałówek
starszych – SELINA z hod.
Z. Więclawa z Arcelina

Komisarz Wystawy –
prof. Jan Trela

Simentale też mają ładne wymiona

Konkurs Młodego Hodowcy

Podkarpacka wołowina

To już historia rolnictwa

Krajowa Wystawa Ras Rodzimych

W Polsce utrzymywanych jest obecnie 91 rodzimych ras, rodów, odmian zwierząt gospodarskich. Dzięki wieloletnim staraniom ośrodków naukowych i akademickich, w tym również Instytutu Zootechniki PIB, będących inicjatorami ochrony i restytucji ginących populacji, możliwe było zachowanie dużej różnorodności genetycznej poszczególnych gatunków oraz przetrwanie wielu bardzo cennych starych ras, które obecnie można podziwiać w ramach krajowych i regionalnych wystaw. W Krajowej Wystawie Ras Rodzimych uczestniczyło 28 wystawców. Zaprezentowali oni następujące rasy, odmiany i rody zwierząt, które zostały poddane ocenie:

- bydło: polskie czerwono-białe;
- konie małopolskie;
- świnie: puławskie;
- kury: zielononóżki kuropatwiane (Z-11), żółtonóżki kuropatwiane (Ż-33), Leghorn (H-22, G-99), Sussex (S-66), Rhode Island Red (R-11, K-22), Rhode Island White (A-33);
- gęsi: lubelskie (Lu), podkarpackie (Pd), pomorskie (Po), kartuskie (Ka), landes (LsD-01);
- kaczki rodów: pekin krajowy (P-33), pekin duński (P-8), pekin francuski (P-9) oraz kaczki KhO-1.

Ponadto poza oceną zaprezentowano:

- bydło rasy: polskiej czerwonej, polskiej czarno-białej, biało-żółtej;
- kłaczki: konika polskiego, huculskie, śląskie i zimnokrwiste w typie sokólskim;
- owce ras: wrzosówka, polska owca górską odmiany barwnej, cakiel podhalański, olkuska, świniarka, czarnogłówna, polska owca pogórza;
- kozy karpackie;
- świnie: złotnickie białe i złotnickie pstre;
- gęsi Białe Kołudzkim®;
- króliki: popielniańskie białe, termondzkie białe, szynszyl wielki;
- lisy pospolite: pastelowe i białoszyjne;
- tchórze hodowlane.

W sumie w Wystawie uczestniczyło 71 sztuk zwierząt i 18 stadek drobiu oraz stadko warchlaków rasy puławskiej.

Ocenianym zwierzętom przyznawano nagrody zgodnie z *Regulaminem oceny zwierząt ras rodzimych oraz nagradzania hodowców na specjalistycznej wystawie zwierząt hodowlanych pod nazwą „Krajowa Wystawa Ras Rodzimych” w ramach Pożegnania Wakacji w Rudawce Rymanowskiej 22–24 sierpnia 2014 roku*, zatwierdzonym przez Dyrektora Instytutu Zootechniki PIB. Oceny dokonali sędziowie, powołani przez Dyrektora IZ PIB, w składzie: prof. dr hab. Robert Eckert (IZ PIB) – sędzia ds. oceny trzody chlewnej ras rodzimych, prof. dr hab. Jan Trela (IZ PIB) – sędzia ds. oceny bydła ras rodzimych, prof. dr hab. Józefa Krawczyk (IZ PIB) – sędzia ds. oceny kur nieśnych ras rodzimych, dr Halina Bielińska (ZD IZ PIB Kołuda Wielka) – sędzia ds. oceny gęsi i kaczek ras rodzimych, mgr inż. Marek Gibała (OZHK Rzeszów), mgr inż. Teresa Pracuch (MZHK Kraków), mgr inż. Andrzej Kosior (LZHK Lublin) – sędziowie ds. oceny kłaczki małopolskich oraz dr inż. Iwona Tomczyk-Wrona (IZ PIB) – sędzia rozjemczy. Zgodnie z regulaminem, w zależności od uzyskanej podczas oceny liczby punktów, przyznawane były tytuły czempiona i wiceczempiona. W sumie podczas tegorocznej Krajowej Wystawy Ras Rodzimych przyznano 6 tytułów czempiona i 6 wiceczempiona. Nagrody (szklane statuetki z grawerem) wręczał Zastępca Dyrektora Instytutu Zootechniki PIB, prof. dr hab. Robert Eckert. Wszyscy hodowcy otrzymali z rąk Zastępcy Dyrektora IZ PIB inż. Józefa Śliwy podziękowania (dyplom) za wkład w ochronę bioróżnorodności zwierząt gospodarskich i ich prezentację.

Przygotowane przez ekspertów materiały informacyjno-promocyjne rozpowszechniano na stoisku informacyjnym IZ PIB. Dużym powodzeniem zwiedzających cieszyły się także ulotki informacyjne, opisujące zwierzęta ras rodzimych, album *Polskie Rasy Zachowawcze* oraz *Katalog Ras Rodzimych*.

Podczas trwania wystawy eksperci ds. ochrony zasobów genetycznych poszczególnych gatunków zwierząt z IZ PIB prezentowali na ringu: bydło, konie, owce, kozy karpackie, gęsi i kaczki, natomiast kury i zwierzęta futerkowe – przy klatkach. Eksperci kolejno przybliżali historię hodowli poszczególnych ras oraz ich charakterystykę. Po-

nadto, pełnili dyżury konsultacyjne, dotyczące uczestnictwa w programie rolno-środowiskowym. W czasie Wystawy przeprowadzono również „Konkurs plastyczny dla dzieci”, który polegał na rysowaniu zwierząt gospodarskich. W konkursie wzięło udział 50 dzieci. Wszystkie otrzymały nagrody rzeczowe i słodczyce.

Wystawa była współfinansowana ze środków Sekretariatu Centralnego Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich w ramach Pomocy Technicznej Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013.

Agnieszka Chełmińska, Anna Majewska – Instytut Zootechniki PIB

W imieniu IZ PIB listy gratulacyjne wręcza Dyrektor Instytutu, prof. E. Herbut

Czempion w rasie zachowawczej polskiej czerwono-białej z hod. Stanisława Trałki

Koza karpacka (ZD Odrzechowa)

Warchlaki rasy puławskiej

Ocena konia małopolskiego

Prof. J. Trela wręcza list gratulacyjny z okazji 120-lecia hodowli bydła rasy pc kierownikowi Działu Ochrony Zasobów Genetycznych IZ PIB, prof. J. Krupińskiemu

Prezentacja ras zachowawczych bydła

Ocena ras zachowawczych owiec

Wręczenie nagród dla czempionów i wiceczempionów

Na ringu

Regionalny Czempionat Koni Rasy Huculskiej

Jedną z głównych imprez XIV Pożegnania Wakacji w Rudawce Rymanowskiej był Regionalny Czempionat Koni Rasy Huculskiej. W rozgrywanych podczas Czempionatu zawodach brały udział 32 ekipy z pięciu województw: mazowieckiego, lubelskiego, małopolskiego, świętokrzyskiego i podkarpackiego. Przybyli hodowcy wystawili 78 koni huculskich w konkurencjach hodowlanych, użytkowych i sportowych. Pierwszego dnia, w piątek 22 sierpnia konie zostały poddane obowiązkowemu przeglądowi weterynaryjnemu, po którym odbyła się odprawa techniczna z udziałem sędziów i przedstawicieli wszystkich ekip, podczas której przedstawiono i omówiono szczegóły mających odbyć się zawodów. Dzień zakończył się wieczorem huculskim z nastrojową muzyką zespołu „Wilcze Echa”.

Sobota 23 sierpnia rozpoczęła się oceną płytową – Czempionatem Hodowlanym. Łącznie do oceny przedstawiono 59 koni huculskich, w tym: 12 ogierów, 26 klaczy młodych, 28 klaczy starszych i 3 wałachy. Ze względu na bardzo dużą liczbę koni ocena była prowadzona jednocześnie na dwóch ringach przez dwie komisje sędziowskie. Jedna komisja, w składzie: Paulina Peckiel (PZHK Warszawa), Barbara Galuba (MZHK Warszawa), Krzysztof Wójcik (OZHK Wrocław) oceniała ogierów i klacze młode, druga komisja sędziowska, w składzie: Iwona Tomczyk-Wrona (IZ PIB Balice), Teresa Pracuch (OZHK Kraków) i Andrzej Kosior (LZHK Lublin), oceniała klacze starsze i wałachy. Nad całością czuwał Marek Gibała (OZHK Rzeszów), a komentował Władysław Mróz, nieoceniony propagator koni huculskich i kultury huculskiej. Po zakończeniu indywidualnej oceny koni, dotyczącej następujących cech: typ, pokrój, stęp, kłus, ogólne wrażenie, prezentacja i sposób przygotowania konia, połączone komisje wspólnie dokonały wyboru czempionów i wiceczempionów hodowlanych spośród najwyższej ocenionych koni. Tytuł czempiona hodowlanego w klasie ogierów przypadł ogierowi **LANDO-O** (Lotnik – Oliwia), hodowli ZD IZ PIB Odrzechowa, własność Marcina Babisia; wiceczempionem został ogier **OMAR Z BRZEZIA** (Baca – O-Aronia), hodowli ZD IZ PIB Rudawa, własność Andrzeja Pelca. Wśród klaczy młodych czem-

piątką została klacz **FURORA** (Piaf – Fala), hodowli Wojciecha Krzyżaka, własność Mieczysława Janczyka, a wiceczempionką – klacz **WERONA** (Lando-O – Wibracja), hodowla i własność Andrzeja Pelca. Na czempionkę klaczy starszych komisja wybrała klacz **POLATUCHA** (Rygor – Hawajka), hodowli Teresy Berkan, własność Andrzeja Pelca, a na wiceczempionkę – klacz **WITAMINA** (Piołun – Sanutka), hodowli Wojciecha Rościszewskiego, własność Wojciecha Pelca.

Komisja dokonała również wyboru najlepszego ogiera w typie huculskim i najlepszej klaczy w typie huculskim. Jest to już tradycyjnie przyznawana prestiżowa nagroda Dyrektora Instytutu Zootechniki PIB – krajowego koordynatora ds. ochrony zasobów genetycznych zwierząt, przy wyborze której najważniejszą cechą, braną pod uwagę, jest typ rasowy. Za najlepszego ogiera w typie huculskim został uznany **OMAR Z BRZEZIA**, wiceczempion hodowlany, a wśród klaczy młodych za najbardziej typową komisja uznała klacz **LENA** (Puszkar – Limba), hodowli Bogusława Gila, własność Barbary Kudelskiej. Najbardziej typową wśród klaczy starszych okazała się klacz **POLATUCHA**, wybrana także czempionką hodowlaną.

Kolejną ważną konkurencją, rozegraną w sobotę, było przeprowadzenie zasadniczej próby dzielności dla młodych koni. Zaliczenie próby jest niezbędne do uzyskania wpisu do głównej księgi stadnej koni huculskich. Do próby przystąpiło 12 koni, z czego 11 zaliczyło próbę z wynikiem pozytywnym. Pierwsze miejsce, z wynikiem 121,33 pkt. bonif., zdobyła klacz **BAWARKA** (Otello – Baomi), hodowla i własność – Jany Milanowicz. Druga była **ORBITKA-O** (Giewont – Orchidea-O), hodowla i własność – ZD IZ PIB Odrzechowa z wynikiem 121,17 pkt., trzecia **WERA-O** (Lotnik – Wena), hodowli ZD IZ PIB Odrzechowa, własność Marka Krzyżanowskiego, również 121,17 pkt., ale z gorszym czasem pokonania trasy ścieżki huculskiej.

W sobotę odbył się również konkurs skoków przez przeszkody, w którym wzięło udział 14 par: koń-jeździec. Pierwsze i trzecie miejsce zdobyła Wiktoria Biernat. Pierwsze na klaczy **LOTKA** (Neszor – Lilijka), hodowli Stanisława Gajewskiego, trzecie na klaczy **ORKA-**

KUR (Otto – Wanta II), hodowli Waclawa Kurowskiego. Drugie miejsce zdobyła Beata Holewa na ogierze **OGIEN** (Puszkar – Venus), hodowli Krzysztofa Banasiewicza, własność Waclawa Kurowskiego. Konkurencję skoków, jak i zawodów zaprzęgów, które odbyły się w dniu następnym, przeprowadzała komisja w składzie: Waclaw Bącal, Barbara Galuba i Marek Gibała. Pracowitą sobotą zakończył wieczór integracyjny hodowców wszystkich gatunków zwierząt obecnych na Rudawce z pięknym pokazem sztucznych ogni, które nie robiły specjalnego wrażenia na koniach huculskich. Pewnie uznały je za grzmoty.

Niestety, niedziela przywitała uczestników rześnym deszczem, w którym rozpoczął się konkurs eliminacyjny do Ogólnopolskiego Cempionatu Użytkowego Koni Huculskich. W strugach deszczu trasa trudnej eliminacyjnej ścieżki huculskiej wymagała od jeźdźców i koni wzmoczonej koncentracji i nie lada doświadczenia, aby pokonać ją z jak najmniejszą liczbą błędów, które skutkowały utratą cennych punktów. Do ścieżki eliminacyjnej przystąpiło 57 koni, a ukończyło ją 50. Pierwsze miejsce, z liczbą 124,50 pkt., zdobyła klacz **LENA**, która została również wyróżniona nagrodą IZ PIB za najlepszą w typie klacz młodą. Tym samym potwierdziła swą wartość użytkową. Druga była klacz **OKOWITA** (Satelita – Okazja), hodowla i własność Waclawa Kurowskiego – 123,67 pkt., trzecia **POLATUCHA** – 123,50 pkt., także wyróżniona nagrodą Instytutu za najlepszą klacz starszą w typie huculskim.

Cieszący się największą popularnością wśród publiczności konkurs powożenia zaprzęgami parokonnymi również odbył się w trud-

nych warunkach na rozmiętkłym podłożu. W konkurencji wzięło udział 11 zaprzęgów. Pierwsze miejsce zdobyła Stajnia „Galicja”: powożący Bartłomiej Woźnica, luzak Kazimierz Jachym, konie **Odessa-W** i **Obca-W**; drugie miejsce zdobyła SKH Gładyszów: powożący Antoni Łukasik, luzak Łukasz Pupczyk, konie **Wardar** i **Farys**. Trzecie miejsce zdobyła ekipa Andrzeja Pelca: powożący Krystian Górski, luzak Adam Malmuk, konie **Werona** i **Azalia-W**.

Trzydniowe spotkanie zakończyło się prezentacją ekip, ogłoszeniem wyników i wręczeniem nagród. Został ogłoszony wynik rozstrzygnięcia Pucharu – Kryształowej Kuli w Ścieżce Huculskiej. Rudawka Rymanowska była ostatnim etapem Pucharu, do którego wliczały się również wyniki, uzyskane wcześniej w ścieżkach eliminacyjnych w Sielcu, Hawłowicach i Rzeszotarach. Nagrodę tę ufundował Polski Związek Hodowców Konia Huculskiego. Rozgrywany jest również Puchar – Kryształowa Kula w Zaprzęgach, ale ostatnią eliminacją są zawody, które będą przeprowadzone w Gładyszowie podczas Ogólnopolskiego Cempionatu Użytkowego Koni Huculskich w dniach 19–21 września 2014 r.

Pomimo niesprzyjającej pogody w ostatnim dniu imprezy konie huculskie wytrzymały do końca. Potwierdziły tym samym swoją odporność i przystosowanie do niekorzystnych warunków. Jakby nie było – to konie górskie i zła pogoda im nie straszna. Wszyscy uczestnicy, żegnając się życzyli sobie spotkania za rok.

Iwona Tomczyk-Wrona – Instytut Zootechniki PIB

Maria Brejta – ZD IZ PIB Odrzechowa

Marek Gibała – OZHK w Rzeszowie

Zmagania na „Ścieżce huculskiej”

Zaprzęgi gotowe do jazdy

Udany skok

Ocena na płycie

LANDO-O – czempion w klasie ogierów

Prezentacja czempionów

Nagradzanie zwycięzcy

Radość z nagrody

W taką pogodę też prowadzono ocenę

Przekazanie rodzinie państwa Kamińskich hucula wylosowanego podczas „Pożegnania Wakacji w Rudawce Rymanowskiej”

W imieniu hodowców bydła i koni oraz zwierząt ras rodzimych serdecznie dziękujemy wszystkim organizatorom i współorganizatorom, sponsorom małym i dużym, środkom masowego przekazu, władzom marszałkowskim i wojewódzkim, pracownikom PFHBiPM i PZHBS za czynny wkład w organizację XIV Pożegnania Wakacji w Rudawce Rymanowskiej. Szczególne podziękowanie kierujemy do Funduszu Promocji Mleka i Funduszu Promocji Mięsa Wołowego, które w znaczący sposób wspomagały Wystawę Bydła Simentalskiego i promocję Podkarpackiej Wołowiny. Wyrazy uznania i podziękowanie kierujemy na ręce Dyrektora IZ PIB, prof. E. Herbuta i Kierownika Działu Zasobów Genetycznych Zwierząt, prof. J. Krupińskiego oraz Komisarza Wystawy, prof. J. Treli za czynny udział w organizacji wystaw i pokazów. Szczególne dziękujemy wszystkim małym i dużym wystawcom: bydła, koni i ras rodzimych za trud i wysiłek, znaczny szczególnie w obecnym roku ze względu na brak mostu nad rzeką Wisłok. Podziękowania należą się również zespołowi pracowników ZD IZ PIB w Odrzechowej i Chorzelowie, a także IZ PIB w Krakowie oraz dużej grupie pracowników PFHBiPM i PZHBS za organizację, przygotowanie placu wystawowego oraz wybór zwierząt. Przedstawicielom MRiRW, członkom Zarządu i Biura Fe-

deracji, wielu organizacjom centralnym i regionalnym dziękujemy za udział w imprezie oraz wręczaniu dyplomów, pucharów i wyróżnień hodowcom. Serdeczne podziękowania składamy dla służb OSP, Policji i ratownictwa medycznego, którzy zapewnili sprawność i bezpieczeństwo imprezy, a także wszystkim uczestnikom i organizatorom, a szczególnie hodowcom, rolnikom i zawodnikom oraz licznym zespołom muzycznym.

Na zakończenie pragnę poinformować, że w loterii „Kto wygra konia huculskiego?” główna nagroda została wylosowana przez 7-letniego Marka Kamińskiego, który uczestniczył w Wystawie ze swoim bratem Aleksandrem, mamą Barbarą i tatą Ireneuszem. Wygrany koń trafił do gospodarstwa państwa Kamińskich, zamieszkałych w Dębniu, pow. Działdowo, którzy gospodarują na 30 ha, utrzymując 21 lochów świni złotnickiej białej.

Dziękujemy, do miłego zobaczenia w roku następnym.

W imieniu Organizatorów:
Władysław Brejta

Fot.: Z. Choroszy, M. Gibała, A. Giera, A. Giller, A. Majewska, M. Miejska, K. Paleczny, M. Rodak, J. Treła